

begrip

moslims

christenen

Nr 41 sept./okt.1978
abt. f 15.--
giro 815474

HET GEBRUIK VAN ISLAMITISCHE
GEBEDSTEKSTEN IN DE CHRISTELIJKE
LITURGIE OF BIJ MINDER OFFICIELE
GELEGENHEDEN.
UIT DE AKTUALITEIT

"Begrip"
Wüstelaan 80
Santpoort

Ten geleide

Op heel wat plaatsen in de wereld leven moslims en christenen samen. Soms behoren ze tot dezelfde familie of tot dezelfde vriendenkring. Steeds meer komt het voor dat christenen en moslims samen bidden op scholen, universiteiten, in ziekenhuizen en op plaatsen waar zij samen werken.

Door het toenemende aantal gemengde huwelijken in West-Europa tussen een moslimse en christelijke partner wordt er steeds meer geëxperimenteerd bij familiegebeurtenissen die gepaard gaan met een godsdienstige viering.

Men zoekt naar teksten uit de Bijbel en Koran die toepasbaar zijn op de gebeurtenissen en die beide partijen aanspreken.

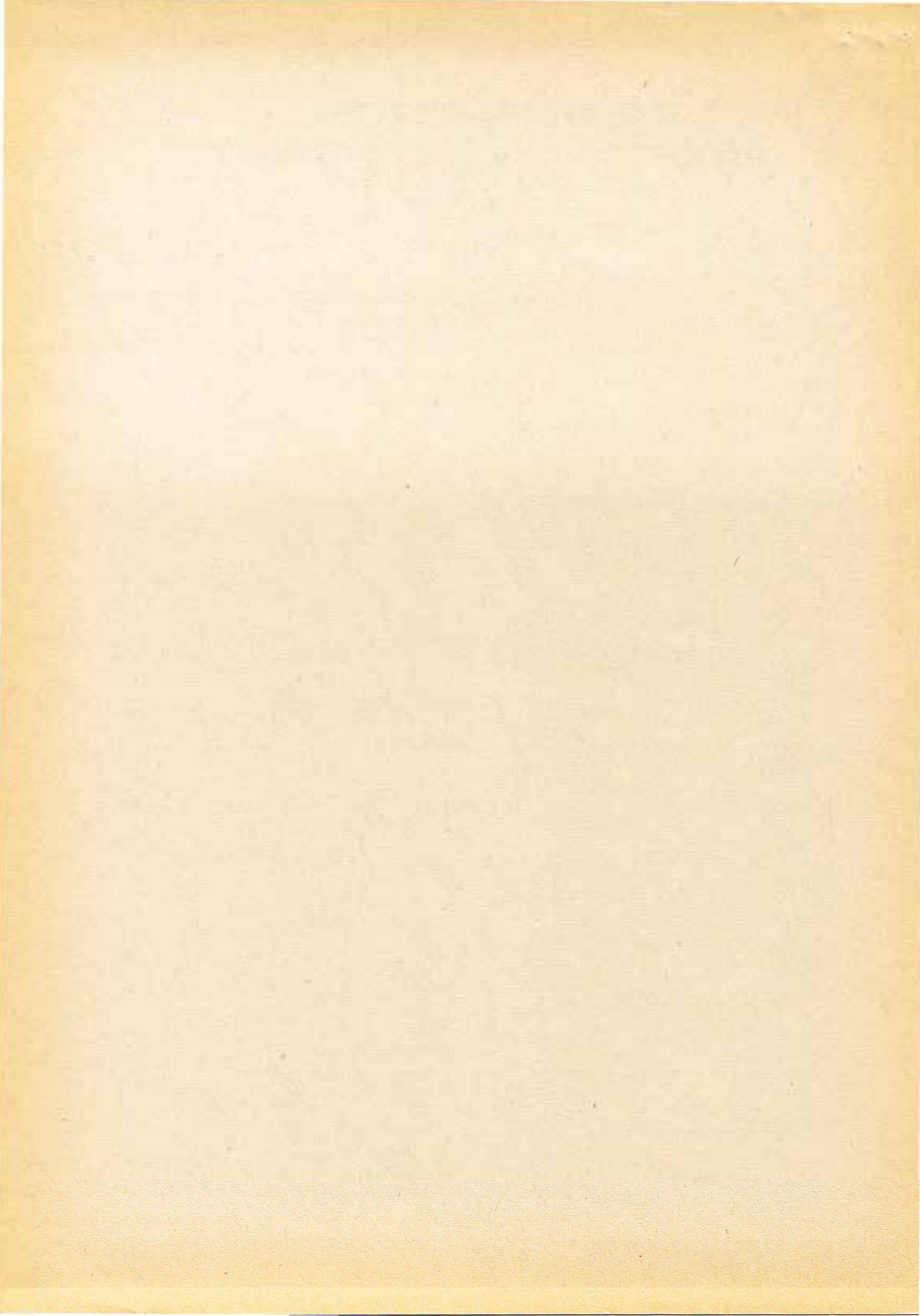
Ongetwijfeld hebben we de bedoeling om de godsdienstige viering een universeler karakter te geven en een betere verstandhouding tussen christenen en moslims te bevorderen.

Het moge echter duidelijk zijn dat het gebruik van Koranteksten binnen een christelijke kontekst inzicht vereist, zeker wanneer we die teksten gebruiken in de officiële kerkelijke liturgie.

De afname van kerkelijkheid en de toename van een persoonlijke opvatting over godsdienstbeleving, houden het gevaar in om zonder leiddraad of inzicht te gaan experimenteren. Het is dan maar een kleine stap om te vervallen in een syncretisme wat onze getuigenis uitholt en het begrip tussen christenen en moslims niet dient.

We willen in dit nummer daar iets over zeggen.

P. Backx

Voor we gaan spreken over het eigenlijke onderwerp - het gebruik van islamitische gebedsteksten in de christelijke liturgie of bij minder officiële gelegenheden - is het voor een goed begrip nodig eerst iets te zeggen over de verschillende typen gebed in de Islam, om zo de gebedsteksten te kunnen verstaan in hun eigen oorspronkelijk kader.

Daarna zal het pas zin hebben om te discussiëren over het gebruik van deze teksten in de christelijke liturgie of voor privé gebruik.

We doen dit aan de hand van een artikel van M. Fitzgerald (in Encounter nr. 30 van dec. 1976) en het boek van Kenneth Cragg (Alive to God, Londen 1970).

I Gebedstypen in de Islam.

De Islam kent twee typen gebed:

- a) een gebed waarvan het ritueel (gebedsformule, houdingen en gebaren) nauwkeurig voorgeschreven en bepaald zijn, en daarom ritueel gebed genoemd wordt "salât".
- b) een persoonlijk gebed dat door geen voorgeschreven ritueel bepaald wordt, maar toch wel een traditioneel schema volgt "du'a".

Het rituele gebed "salât" is het officiële gebed in de Islam, waartoe iedere moslim vijfmaal daags verplicht is. Het volbrengen van dit gebed is een daad van openbare eredienst ook al zou het verricht worden door een moslim in alle eenzaamheid van de woestijn.

Enkele opvallende trekken van dit gebed zijn:

- het is een gebed in gemeenschap, zelfs als het privé verricht wordt, en wel vanwege de gemeenschappelijke richting waarnaar iedere moslim in de wereld zich keert, de "Qibla", richting van het heiligdom in Mekka, de Ka'aba, hetzelfde ritueel dat door ieder gevolgd wordt hetzelfde tijdstip, gerekend naar de zonnestand, waarop het gebed door ieder wordt verricht de groet die de moslim op het eind van het gebed naar rechts en naar links brengt als ware hij omringd door geloofsgenoten.
- het is een gebed, waar ieder ieders gelijke is d.w.z. er bestaan geen hiërarchische functies bij het gebed. De voorganger "imam" bidt zoals iedereen; hij regelt het rythme zodat het gebed gelijkmatig verloopt en staat garant dat het gebed volgens de voorschriften verricht wordt.
- de boventoon van het gebed is eensluidend: de erkenning van Gods grootheid.

Het persoonlijk gebed "du'a" (du'a = aanroeping) is in feite veelal een smeekgebed. Een smeekbede om materiele zaken (gezondheid, voor het welslagen van een examen, om regen enz.) of voor geestelijk welzijn. Van groot belang is het gebed om vergeving in vertrouwen op Gods barmhartigheid.

Hoewel "du'a" geen ritueel gebed is, is er maar weinig plaats in dit type gebed om persoonlijke gevoelens en vroomheid tot uiting te brengen, met name in de sunnitische stroming in de Islam (sunna = traditie), die er toe neigt elke nieuwigheid als verwerpelijk te beschouwen en daarom iedere mogelijkheid daartoe voorkomt. Dit type gebed volgt daarom een vast traditioneel schema.

Het uitgangspunt voor dit persoonlijk gebed dat aan de vroomheid van iedere moslim wordt overgelaten is het vers van de Koran 7.180 "Aan God behoren de schoonste namen, roept Hem dan daarmee aan".

Men beperkt zich dan ook vaak tot het noemen van Gods naam en daarin ligt dan opgesloten wat men wil vragen.

Als in later tijd het voorwerp van de bede uitgesproken wordt, dan wordt dit opzettelijk in vage termen gedaan omdat God immers alles ziet en weet en daarbij goed en vrijgevig is.

Er bestaat een overlevering (hadith) die God doet zeggen: "Alwie vergeet Mij iets te vragen omdat hij Mij gedenkt, aan hem zal Ik meer en betere dingen geven dan aan hem die tot Mij komt met vragen".

God gedenken is een begrip geworden in de Islam. In het vorige nummer van "Begrip" spraken we daarover, als het steeds weer herhalen van de wonderlijke namen van God (dhikr).

De teksten die gebruikt worden in het islamitisch gebed, zowel voor het rituele gebed als voor het persoonlijke of vrije gebed, worden voornamelijk genomen uit de Koran. Men zou de hele Koran een gebedenboek kunnen noemen. Het is immers Gods eigen woord dat aan de mensen gegeven werd om door een gesproken lezing (is de betekenis van de wortel van het woord Koran) terug te spelen naar God.

Naast Koranteksten worden ook andere teksten gebruikt die door vrome moslims zijn samengesteld, maar waarvan het woordgebruik sterk onder invloed staat van de Koran.

Uit deze teksten spreekt een diepe godsdienstige bewogenheid, een betrokkenheid op het goddelijke, een "alive to God" zoals Kenneth Cragg dat noemt en waarop we nog zullen terugkomen.

II Het gebruik van Korangeboden in de christelijke liturgie.

Waarom?

We zullen ons op de eerste plaats af moeten vragen waarom willen wij islamitische gebedsteksten gebruiken in onze christelijke liturgie of bij privé-gebedsdiensten. Oneigenlijke motivering zoals zin voor het exotische of voor alles wat maar nieuw is, laten we buiten beschouwing. Een betere motivering is gelegen in het verlangen aan ons gebed een universeler karakter te geven of om een betere verstandhouding tussen christenen en moslims te bevorderen. In zijn boekje "Aspects intérieurs de l'Islam" (Parijs 1949 pag. 117-154) zegt pater Abd-el-Jalil: "Om een volk te leren kennen is zeker één van de beste manieren om de teksten te bemediteren die het gebruikt bij zijn gebed".

We moeten echter wel degelijk onderscheid maken of we teksten gebruiken in de officiële christelijke liturgie dan wel in een privé-gebed.

Als het alleen maar gaat om persoonlijke overwegingen in een privé-gebed waar we niemand op aanspreken, dan kunnen we ons een zekere vrijheid veroorloven.

Als het echter om een officieel liturgisch gebed gaat en waarbij we het gebed van de moslim tot het onze maken m.a.w. ons identificeren met een moslim die bidt, wordt het anders. We zijn dan bezig een christelijke liturgie in het leven te roepen met een inbreng uit een andere godsdienst, waarbij we ons bovendien moeten afvragen of zich de ander daarin herkent. Dit kan zo maar niet voorondersteld worden; het zou echter wel kunnen plaats hebben in een klimaat waar reeds verstandhouding tussen christenen en moslims aanwezig is.

Welk criterium?

Wanneer we een islamitische gebedstekst willen gaan gebruiken in de christelijke liturgie of gebed, zal vanzelfsprekend ons eerste criterium moeten zijn: wat houden die teksten in?

We kunnen immers geen gebedsteksten opnemen in onze liturgie als we er geloofsmatig niet achter staan.

Nu kan een bepaalde tekst op zich wel voldoen aan dit criterium, maar de kontekst waarin hij staat kan aan deze tekst een heel andere betekenis geven. Het is dus een zaak dat we de tekst die we willen gebruiken juist weten te plaatsen om de inhoud ervan te verstaan.

We hebben reeds gezien dat moslims voor hun gebeden teksten uit de Koran gebruiken en gebedsteksten die samengesteld zijn door vrome moslims.

Teksten uit de Koran.

Er bestaan heel wat passages uit de Koran die in de christelijke liturgie zouden kunnen opgenomen worden b.v. de prachtige lofprijzingen, stichtende verhalen, parabellen en morele vermaningen.

Daarentegen zijn er totaal onbruikbare teksten b.v. de Koranteksten die de meest fundamentele geloofspunten van het christendom verwerpen, b.v. Drie-eenheid, menswording en verlossing.

Tussen deze twee uitersten vindt men een aantal teksten die op het eerste gezicht aanvaardbaar zijn, maar waaraan de moslimtraditie een interpretatie geeft die onaanvaardbaar is. De veelgebruikte surât "el-Fatiha" en de surât "el-Ikhlâs" zijn daar voorbeelden van.

De surât "el-Fatiha" (= opening) is het eerste hoofdstuk van de Koran en wordt gebruikt in het rituele gebed en bij veel andere gelegenheden; het luidt als volgt:- in de vertaling van J.H. Kramers -

In de naam van Allah, de Barmhartige Erbarmer.

Lof aan Allah, de Heer der wereldwezens.

De Barmhartige Erbarmer.

De Heerser op de dag des gericht.

U dienen wij en U vragen wij om bijstand.

Leid ons langs het rechtgebaande pad.

Het pad dergenen, wie Gij Uw weldaden schenkt;

Over wie geen toorn is en die niet kan dwalen. Amen. (Koran 1.1-7)

De laatste twee verzen van de "el-Fatiha" zinspelen op drie categorieën mensen: degenen die God heeft gezegend, degenen die voorwerp zijn van Gods toorn en degenen die zijn afgedwaald.

De moslimtraditie ziet in deze drie groepen respectievelijk de Moslims, de Joden en de Christenen. De Moslims zijn voorwerp van Gods zegening omdat Mohammed tot hen gezonden is als het zegel der profeten en door wie de Koran tot hen gekomen is.

De Joden zijn voorwerp van Gods toorn omdat zij voortdurend Zijn verbond gebroken hebben en Maria beschuldigd hebben van ontucht en haar zoon Jezus verworpen hebben.

De Christenen zijn afgedwaald omdat zij Jezus niet alleen zien als profeet maar als zoon van God.

Deze uitleg is waarschijnlijk niet in overeenstemming met de oorspronkelijke zin van de tekst en niet alle moslimgeleerden onderschrijven deze uitleg, maar zij is niettemin in onze tijd nog algemeen verbreid.

Christenen die de "el-Fatiha" als gebedstekst willen gebruiken zouden zich hiervan bewust moeten zijn.

Een ander voorbeeld is de surât "el-Ikhlâs" die veelvuldig als persoonlijk gebed wordt ingelast in het rituele gebed, maar ook op andere momenten vaak gebruikt wordt.

Surât "el-Ikhlâs" Koran 112.1-4 in de vert. van J.H. Kramers:

Zeg, Hij Allah is één.-

Allah, de eeuwige.-

Niet heeft Hij verwekt noch is Hij verwekt.-

En niet één is aan Hem gelijkwaardig.-

Deze surât was oorspronkelijk gegeven om Gods eenheid te bevestigen en de bewoners van Mekka te bekeren van hun veelgodendom. De moslimtraditie houdt echter staande dat deze surât weliswaar een eerste maal in Mekka geopenbaard werd tegen het veelgodendom van haar bewoners, maar later een tweede keer in Medina en wel uitdrukkelijk tegen de christenen en hun geloof in de Drieëenheid.

In bovengenoemde voorbeelden zien we dat het niet alleen gaat om een losstaande tekst, maar een tekst uit een heilig Boek waaraan door de levende traditie zin en betekenis wordt gegeven.

Taalgebruik.

Bij het gebruik van Koranteksten in de christelijke liturgie zal het taalgebruik een andere moeilijkheid opleveren. Gebruikt men de oorspronkelijke Arabische tekst of maakt men gebruik van vertalingen? Het gebruik van de Arabische taal heeft geen zin als de christen toehoorders deze taal niet verstaan, terwijl voor de moslim aanwezigen de Arabische taal alleen maar zin heeft. De Koran, door God geopenbaard in de Arabische taal, is in vertaling slechts een interpretatie van de Koran. Te meer als het gaat om een publieke lezing zullen moslims de lezing van de Koran in een vertaling zien als een onecht gebruik maken van hun heilige Schrift.

Dubbelzinnigheid vermijden.

Ook al zou men de moeilijkheid van het taalgebruik willen ondervangen door een Koranlezing in de oorspronkelijke Arabische taal en in een vertaling dan blijft nog de dubbelzinnigheid bestaan als men dit doet tijdens de officiële woorddienst van een christelijke liturgieviering. Voor de moslim is de Koran de laatste en definitieve openbaring van God, die alle voorgaande openbaringen insluit en overbodig maakt. Een plechtige lezing van de Koran tijdens de officiële woorddienst kan de indruk wekken dat dit standpunt aanvaard wordt.

Conclusie.

Wil het bovenstaande zeggen dat iedere mogelijkheid om ons nut te doen met de geestelijke rijkdommen van de Koran de pas afgesneden wordt en op geen enkele wijze zijn plaats kan hebben bij een christelijke liturgie? Toch wel, maar op een wijze waarbij bovengenoemde dubbelzinnigheden vermeden worden.

We kunnen als voorbeeld nemen de praktijk die bij sommige gelegenheden wordt toegepast door christen minderheden in een islamitische samenleving. Men begint de liturgie, hetzij vóór of na de begroeting door de predikant of priester, met een lezing uit de Koran om het thema van de dienst te belichten. Zokurn uit de Koran, zonder die op voet van gelijkheid te stellen met de Bijbel, die tijdens de officiële woorddienst gelezen wordt, punten van overeenkomst gehaald worden tussen Christendom en Islam. Een andere praktijk bestaat in het verwijzen naar Koranteksten tijdens de preek. In Koran en Bijbel vindt men talrijke gemeenschappelijke thema's die naar voren gebracht kunnen worden, zoals de schoonheid van de schepping, het mysterie van leven, dood en verrijzenis, de broosheid en waardigheid van de mens, de plicht tot sociale rechtvaardigheid enz.

III Persoonlijk gebed.

In beide godsdiensten, Christendom zowel als Islam, bestaan naast de officiële gebeden die liturgisch of ritueel vastgelegd zijn en als verplicht beschouwd worden, vrije of persoonlijke gebeden. Ze zijn ontstaan omdat de mens de behoefte heeft op eigen persoonlijke wijze zijn betrokkenheid op God te beleven.

Kenneth Cragg heeft hierover een boek geschreven met de pakkende titel "Alive to God", uitgegeven door Oxford University Press, Londen 1970. In het persoonlijk gebed, zegt Kenneth Cragg, komt tot uiting de persoonlijke betrokkenheid van de mens op God, het zich in tegenwoordigheid stellen van God, die hij kent als de Grote, de Barmhartige, de Algoede.

Niet alleen zijn persoonlijke betrokkenheid maar alles wat binnen zijn ervaringsveld ligt brengt de mens voor de troon van Gods genade; zijn omringende wereld, de omgang met andere mensen, zijn vallen en opstaan, voorspoed en tegenspoed, vreugde en verdriet, zijn vragen en verwachtingen. Kortom alles wat menselijk is en wat hij God aanbiedt op een wijze die hij deelt met mensen die geloven in een persoonlijke God, laat het zijn dat hun geloven anders is.

Deze houding moet naar buiten uittreden als een wil tot het opbouwen van gemeenschap. We kunnen niet spreken van een levende betrokkenheid op God als we dood zijn voor elkaar. In de wereld waarin we leven kunnen we ons bidden niet waar maken zonder bekommerd te zijn om de medemens en ons afzonderen in onze eigen godsdienstige groep.

In het type persoonlijk gebed onderscheid K. Cragg drie vormen van gebed: het lof/dank gebed, gebed om vergeving en het smeekgebed. Deze vormen van gebed lenen zich gemakkelijk om gebruikt te worden bij gelegenheden of familiegebeurtenissen waaraan christenen samen met moslims een godsdienstig karakter willen geven; zoals lof-en dankgebed bij een blijde gebeurtenis, gebed om vergeving bij een stervende en smeekgebed om gezondheid, om regen of voor het welslagen van een examen.

Het interessante in het boek "Alive to God" van K. Cragg is dat hij Koran-gebeden en Bijbelgebeden en gebeden uit de moslim- en christelijke traditie vergelijkender wijze op elkaar laat volgen. Het zou ons te ver voeren om dit op dezelfde manier te doen. Gezien het hier om moslimgebeden gaat, geven we daarvan enkele voorbeelden, die genomen en vertaald zijn uit het boven aangehaalde boek.

Lof/dankgebed.

"Mijn God en mijn Heer, ogen komen tot rust, sterren komen aan de hemel, de vlucht van vogels komt tot rust in hun nesten, gedochten keren terug in hun schuilplaats. Maar Gij zijt het die juist geen verandering kent, die niet afwijkt van Uw gewone gang, die eeuwig duurt en niet voorbij gaat.

De deuren zijn gesloten, de wachters bij de poort. Maar Uw deur is open voor hem die tot U roept.

Ieder, mijn Heer, is alleen met zijn beminde; Gij zijt voor mij de alleen beminde". (Abd al 'Aziz al-Dirîni)

Een voor moslims bekend gebed, dat aan het ritueel gebed wordt toegevoegd als men een gelofte wil volbrengen.

"God is groot, God is groot.

Aan Hem zij overvloedig lof en aan Hem zij de glorie nacht en dag.

Ik keer mijn gelaat naar Hem die mij schiep.

Ik behoor tot degenen die zich aan Hem onderwerpen met heel hun hart.

Lof en eer aan U, mijn God.

Gezegend zij Uw naam, hoogverheven Uw majesteit,

Sterk zij Uw eer.

Er is geen God buiten U".

Gebed om vergeving.

"Heer God, Gij die altijd vergeeft. Ik bid U om vergeving nu en hierna, vergeving op gebied van mijn betrekkingen met anderen, vergeving inzake het gebruik van mijn bezittingen.

Heer, verberg mijn tekortkomingen en bewaar de geest in mij.
Néem alle beletsel weg en bescherm mij aan mijn rechter en linker zijde,
achter en beneden mij, telkens als ik iets doe". (Abu Hamid al-Ghazâl)

"Heer, Gij weet dat ik honderden malen slechter ben dan Gij mij gemaakt hebt. Maar buiten de grenzen van mijn inspanningen en daden, buiten goed en kwaad, trouw en ontrouw, buiten rechtgeaard leven of ongehoorzaam gedrag, heb ik groot vertrouwen in Uw beminnelijkheid. Ik keer terug naar Uw genade. Op mijn eigen werken let ik niet. Gij hebt mij bekleed met het kleed van eer: deze milddadigheid is altijd mijn vertrouwen geweest". (Jalâl al-Dîn Rûmi)

Smeekgebed

"Heer God, maak mij gezond; mijn lichaam, mijn gehoor en mijn gezicht. Er is geen God buiten U. Ik smeeek U Heer, laat het goed met me zijn na het oordeel. Ik vraag leven aan de andere zijde van het graf en het gezegend visioen van Uw aanschijn, waarvan de aanschouwing mij vervult en ieder nadelig kwaad wegneemt en dreigend onheil uitsluit. Ik zoek toevlucht bij U opdat ik geen onrecht bedrijve en tegen mij geen onrecht bedreven wordt, dat ik geen vijandschap koester en tegen mij geen vijandschap gekoesterd wordt en dat ik niet tot zonde en schuld zal komen die Gij niet zoudt vergeven". (Abu Hamid el- Ghâzâlî)

"God, onze waterstromen zijn uitgedroogd, onze krachten zijn uitgeput, onze zielen verzwakt. Er bestaan geen krachten en machten dan de Uwe, Heer. Geef ons regen en laat de aarde en de schepping herleven". (citaat van T. Fahd art. "Istiska" in Encyclopaedie of Islam)

In bovenstaande voorbeelden van persoonlijk gebed "du'a" hebben we vooral gebruik gemaakt van gebeden die door vrome moslims - meestal uit Sufi-kringen - samengesteld werden. De reden hiervan is dat we ons moesten beperken door gebrek aan ruimte, tot slechts enkele voorbeelden. In die voorbeelden wilden we de lezers een kleine indruk geven hoe moslims op diep godsdienstige wijze reageren op de openbaring die tot hen is gekomen door de Koran. De godsdienstige waarden die deze openbaring - ook al is dit de onze niet - bij een volk heeft losgeslagen zou ons tot nadenken kunnen stemmen.

P. Backx

Jezus komt in ruim negentig Koranteksten ter sprake.

door drs. J. Slomp (reeds eerder gepubliceerd in dagblad TROUW van 1-9-'78)

Het is een zeer gelukkige gedachte van de uitgeverij Ten Have geweest om het in 1966 in de serie "Boeken bij de Bijbel" (BBB) verschenen meesterwerkje "Jezus in de Koran" van G. Parrinder opnieuw in een aantrekkelijke omslag uit te geven. Van de oorspronkelijke Engelse editie is onlangs een derde onveranderde druk van de persen gerold.

Een voordeel van de Nederlandse editie is dat de lezer van deze eveneens ongewijzigde herdruk in een bijlage op de hoogte wordt gebracht van de meeste recente literatuur over dit onderwerp. Deze bijlage ontbreekt in de Engelse uitgave. De samensteller van deze bijlage heeft "Mohammed und Jezus. Die christologische relevante Texte des Korans. Neu übersetzt und erklärt" van G. Schedel nog niet kunnen noemen.

Zelf heb ik Parrinder's boek sedert 1955 zeer geregeld gebruikt. Het is naar mijn mening de beste, handzame en voor een breder publiek bedoelde studie over dit onderwerp.

De lezer zij echter gewaarschuwd. Parrinder's werk beperkt zich tot de Koran. Voor het bredere thema Jezus in de Islam zou zeker nog zo'n overzichtelijke samenvatting nodig zijn. Hayek heeft er zich in 't Frans aan gewaagd, maar in het Nederlandse taalgebied ontbreekt nog zo'n studie.

Het aantrekkelijke van Parrinder's boek is niet slechts dat het de controverse en dogmatische onderwerpen op een rijtje zet en rustig bespreekt, maar ook dat er verbandingen worden gelegd met het Nieuwe Testament en de vroegere kerkgeschiedenis.

Voor wie het nog niet wist, wordt één ding duidelijk: Jezus is zelf de verbindingschakel tussen beide godsdiensten. Jezus komt in ruim negentig Koranverzen ter sprake. Al die verzen worden door Parrinder in zeventien hoofdstukken behandeld.

Ter informatie van de lezers noem ik de titels van de hoofdstukken: Inleiding (1); Jezus (2); de zoon van Maria (3); de namen van Jezus (4); Zacharias en Johannes (5); Maria (6); de geboorteaankondiging (7); de geboorte van Jezus (8); wat Jezus deed (9); wat Jezus zei (10); Jezus' dood (11); Jezus en de toekomst (12); God's Zoon (13); De Triniteit (14); het evangelie (15); de christenen (16); Conclusie (17).

Jezus neemt evenwel in de Koran niet zo'n grote plaats in als Abraham en Mozes. Alle grote profeten, in de Koran met een apart woord "gezant", "apostel", "rasoel" aangeduid, zijn voorlopers en prototypen van Mohammed.

We moeten ons als belijdende christenen dus op de persoon van de Koranische Jezus niet verkijken door hem exclusief vanuit het christelijke perspectief te zien. Om de moslims en de islam beter te willen verstaan via de ons vertrouwde persoon van Jezus Christus is Parrinder's werk voortreffelijk, maar om de "Jezus van de moslims" beter te kunnen plaatsen is het absoluut noodzakelijk om ons ook te verdiepen in het leven van de Profeet Mohammed zoals moslims hem zien.

Die evangelische tweede mijl moeten we gaan terwille van het gesprek met hen.

Drs. J. Slomp, predikant in algemene dienst van de gereformeerde kerken voor de toerusting van de kerkleden met het oog op de ontmoeting met de moslims in Nederland, kondigt aan: "Jezus in de Koran" door G. Parrinder. Uitg. Ten Have, Baarn, 150 pag. prijs f 16.50.

Onvrede maakt Islam machtig. (reeds eerder gepubliceerd in de Volkskrant 13-9-1978)

De "heilige mannen" van Iran nemen geen genoegen met de pogingen van de sjah om hen gunstig te stemmen en blijven eisen dat naar hun woord geluisterd wordt. Evenals in een aantal andere islamitische landen bemoeien de religieuze leiders in Iran zich niet alleen met persoonlijke- en gezinsaanlegenheden, maar willen zij ook een greep op de wetgeving. Zij willen met name het oude grondwetsartikel nieuw leven inblazen dat hen een vetorecht over de wetgeving geeft.

De bestuurders van islamitische landen zullen het bestaan van een islamitische opleving bijna nooit toegeven. Het geijkte antwoord - en dat wordt ook door de sjah gegeven - is dat er niets op te leven valt, aangezien zij en hun onderdanen immers al toegewijde islamieten zijn. En vergeleken met het hedendaagse christendom, is de Islam inderdaad rijkelijk vervlochten in het bouwwerk van een islamitische staat. De rituelen worden overal in acht genomen: de geloofsbelijdenis, de vasten, de pelgrimstochten, het geven van aalmoezen.

Toch kunnen de nieuwe levenskracht en politieke krachtpatserij van orthodoxe islam-groepen in landen die zich uitstrekken van Mauretanië - via Egypte, Turkije, Iran en Pakistan - tot Maleisië niet als toevallig verschijnsel terzijde geschoven worden.

De rode draad die door het grootste deel van het nieuwe militante verzet loopt, is ontgoocheling over het proces van modernisering, industrialisatie, verwestelijking of hoe men het ook wil noemen en de vrees dat oude waarden onherroepelijk verloren zullen gaan in de stormloop naar een consumptiemaatschappij. Nergens is dit gevoel duidelijker te bespeuren dan in Iran, waar de sjah en zijn helpers het land over de hoofden van de massa heen de moderne wereld willen inslepen.

Iraniers zijn sjiiïtische islamieten, een minderheidssekte die gelooft in de komst van een messias. Vergeleken met de meerderheid van soennitische islamieten, neigen de sjiiïten meer naar mysticisme en minder naar rechtsgeleerdheid. De extreemsten onder hen erkennen geen wereldlijk gezag. De religieuze leiders van Iran roepen nog niet op tot een volledige terugkeer naar de sjariawet (de islamitische voorschriften over gedrag en vergelding) maar hun zorg betreft het tct staan brengen van de ontwikkeling, hoe gering die ook is, naar meer liberale standpunten ten aanzien van seks, vrouwenrechten, gokken en andere zaken die ongenoegen veroorzaken. De menigten die in naam van de godsdienst in de straten demonstreren zijn zich misschien niet bewust van deze doelstellingen; wat zij wel weten is dat ze ontevreden zijn met wat ze hebben.

De wortels van de Egyptische ontevredenheid zijn makkelijker aan te wijzen en te dateren, namelijk de catastrofale nederlaag tegen Israël in 1967. Ogen-schijnlijk werd dit verlies door Egypte verwerkt en ging alles weer precies als vroeger. Maar het Egyptische volk, dat van nature devoot is, ging zich afvragen waar het de verkeerde weg ingeslagen was. De lang verboden Moslem Broederschap, een populistische sekte die vóór de revolutie van 1952 voor de onafhankelijkheid van Egypte had gevochten, zorgde voor het antwoord. De aarzelaars werden voortgestuwd door het proces waarmee kolonel Khadaffi het buurland Libië onvervalst en hartgrondig in een islamitische republiek transformeerde. Hoewel zij er vaak de spot mee dreven, kwamen de Egyptenaren onder de indruk, misschien niet diep, maar genoeg om het na te bootsen.

In Pakistan en Turkije was de benadering van de Islam aanvankelijk tegengesteld aan elkaar. Pakistan scheidde zich in 1947 om godsdienstige redenen van het overwegend hindoeïstische India af, maar het duurde tot vorig jaar voor een begin werd gemaakt met de invoering van islamitische wetgeving. In Turkije betekende de ineenstorting van het Ottomaanse Rijk het einde van een op de godsdienst gebaseerde staatsstructuur. Maar zelfs Atatürk heeft de Islam niet uit de harten van de meeste Turken kunnen bannen. De Islam is er nu zelfs officieel en in een orthodoxe vorm terug en wordt politiek belichaamd door de Partij van Nationale Redding.

Het probleem waarmee islamitische leiders worstelen is hoe de wet van Allah zo kan worden uitgelegd dat hij op alle sectoren in de moderne staat van toepassing is. Zelfs in Saoedi-Arabië, de strengste theocratie, is de sjaria-wet aangevuld met gewone wetgeving voor de handel en het geldverkeer. De Islam, net als het Christendom, beveelt het beleggen van geld aan, maar het komt vaak neer op het maken van woekerwinsten. Een manier om dit te vermijden, zeggen de meer gewetensvolle islamitische leiders; is de oprichting van banken die hun service in rekening brengen maar geen rente opstrijken.

Het meest bekende en meest bekritiseerde aspect van de islamitische wet betreft de regels omtrent misdaad en straf.

Islamitische straffen - de amputatie van een hand voor diefstal, steniging van overspeligen - zijn gruwelijk maar worden zelfs in Saoedi-Arabië zelden uitgevoerd (en ook niet in Pakistan of, zoals velen denken, in Libië). De Saoedi's menen dat de afschrikwekkende werking van hun straffen bewezen wordt door hun lage criminaliteitscijfer. De straffen die een voorbeeldwerking zouden hebben, worden in het openbaar ten uitvoer gelegd: de schok die enkele geselingen in Pakistan teweeg brachten na het invoeren van de sjaria-wet kwam niet voort uit de geselingen zelf, die zijn niet nieuw in Pakistan, maar uit de openbare voltrekking van de straf.

Islamiëten, zelfs diegenen die een terugkeer naar de sjaria-wet afwijzen, betreuren het gemak waarmee christenen en andere buitenstaanders een morele code als richtlijn voor mensen gelijkstellen met het afhakken van handen. Zoals het nu toegaat in de wereld hebben de orthodoxe islamiëten argumenten om enkele waarden uit het verleden te willen handhaven. De hervormers worden daardoor bij hun pogingen het heden te veranderen door orthodoxen voor de voeten gelopen. De kans is groot dat die bezigheid zal toenemen.

Copyright: De Volkskrant/The Economist.

Vervolg: Overzicht van Gebedsruimtes voor Moslims in Nederland.

Bij gelegenheid van de Vreemdelingenzondag, die op 20 November van het vorig jaar binnen de R.K. Kerkprovincie is gehouden, heeft de Limburgse Emigratie Stichting de aandacht gevestigd op het feit, dat de Islamitische gasten in Limburg niet over voldoende ruimte voor hun godsdienstbeleving kunnen beschikken.

Wel worden er plaatselijk en regionaal initiatieven ontplooid om de oprichting van moskeeën en/of gebedsruimtes tot stand te brengen. Zo zijn er intussen vijf stichtingen voor moskee-ruimte opgericht, nl. in Venray, Venlo, Weert, Geleen-Sittard en de Oostelijke Mijnstreek. De situatie is op dit ogenblik als volgt:

Oostelijke Mijnstreek: Hier hebben de 257 Turken en 1015 Marokkanen nog geen vaste moskee-ruimte. Alleen gedurende de Ramadan kunnen ze gebruik maken van een voormalige kapel.

Maastricht: Hier wonen 372 Turken en 486 Marokkanen. Zij hebben annex aan het ontmoetingscentrum in de Alex. Battalaan 27 een aparte gebedsruimte.

Geleen-Sittard: Hier wonen 30 Turken, 584 Marokkanen en 137 Tunesiërs. Alleen gedurende de Ramadan kunnen de Turken en Marokkanen gebruik maken van een tijdelijke gebedsruimte.

Roermond: Er wonen 381 Turken en 406 Marokkanen. Tot voor kort was er in een voormalige kapel een vaste gebedsruimte ingericht. Door omstandigheden is deze nu niet meer beschikbaar. Alleen gedurende de Ramadan kunnen ze aan een gebedsruimte geholpen worden.

Venlo: Hier wonen 1102 Turken en 1207 Marokkanen. Voor hen is een inmiddels in gebruik genomen ruimte gevonden.

Venray: Hier wonen 385 Turken en 381 Marokkanen. Alleen gedurende de Ramadan is er voor hen een gemeenschappelijke ruimte voor gebed.

Weert: Hier wonen maar 97 Turken, maar veel meer Marokkanen, nl. 635. In een voormalige kapel is een vaste gebedsruimte ingericht.

(wordt vervolgd)

J. Rijk

Inhoudsopgave van de verschenen nummers vanaf Mei 1974 tot heden.

- 1 Gedachtenwisseling over dialoog tussen Islam en Christendom.
- 2 Dialoog Islam-Christendom gezien van islamitische zijde.
- 3 Vastenmaand Ramadan.
- 4 Met Moslims in gesprek over God.
Reaktie en gedragspatroon van de Moslim in onze Westerse samenleving.
- 5 De Bedevaart naar Mekka en het Offerfeest of Aïd el Kebir.
- 6 Kanttekeningen bij een experiment.
Islam in konfrontatie met Christus.
- 7 Islam in konfrontatie met Christus, deel II
Preek bij Eucharistie-viering.
- 8 De Islam en de problemen van onze tijd.(interview met de Sheikh van Al-Azhar, afgenomen door Hasanayn Karûm)
- 9 Internationaal Congres van Moslims en Christenen te Cordoba.
De Raad van Kerken te Soest op weg naar de ontmoeting met moslimse plaatsgenoten.
- 10 Inleiding over de Islam door een Christen, aanvaardbaar voor een Moslim.
- 11 Voorschriften met betrekking tot verboden spijzen en dranken.
- 12 De Moslim-kalender in de Arabische landen.
Globaal overzicht in opzet en werkwijze van bureau "Begrip".
- 13 Moslims vasten en wij Christenen.
- 14 De Islam en de Bijbel.
- 15 Moslims onder ons.
- 16 Moslims vieren Offerfeest.
Bedevaart naar Mekka.
Brieven van een Hazjj.
- 17 De Islam op zoek naar het heil.
- 18 Christus volgens de Koran.
- 19 Christus volgens de Koran, het mysterie van Christus dood.
Mohammedanen of Moslims?
- 20 Samenleven met buitenlandse werknemers.
Buitenlanders binnen of buiten?
Ziekenbezoek bij buitenlandse werknemers.
- 21 Joden-Christen-Moslim-groepen in Europa.
Dialoog: iedere vorm van kommunikatie.
- 22 Houdingen die een rol spelen in de ontmoeting met Moslims.
- 23 De Libanon.
- 24 Christenen in Transjordanië.
- 25 Het rituële gebed in de Islam.
- 26 Syrië.
- 27 Jerusalem.
- 28 Christenen in Turkije.
- 29 Het Iraakse meisje.
- 30 Persoonsrecht en familierecht in Moslimlanden.
- 31 Het gemengde huwelijk.
- 32 Ter verantwoording
Lezersonderzoek.
- 33 Dialoog tussen Moslims en Christenen en de godsdienstige gevoeligheden.
- 34 De Islam en de Schriften.
Resultaat lezersonderzoek.
- 35 Het gemengde huwelijk II.
- 36 Imam en Moskee.
- 37 Goed en kwaad in de Islam.
- 38 De Ahmadiyya-gemeenschap.
- 39 Conferentie in Salzburg.
- 40 Het gebedssnoer in de Islam.
De "99 schoonste namen" van God.

